

CU PRIVIRE LA PRONUNȚAREA CORECTĂ A LIMBII RUSE

DE

S. BUCIUM

LECTOR LA INSTITUTUL MAXIM GORCHI

I. V. Stalin, în geniala sa lucrare «Marxismul și problemele lingvisticii», ne învață că funcția principală a limbii este de a servi ca mijloc de comunicare între oameni, ca instrument pentru schimbul de idei în societate. Această funcție limba și-o poate îndeplini numai atunci când cei care o folosesc stăpânesc fondul principal de cuvinte și structura gramaticală a limbii respective.

În predarea limbii ruse însă, profesorul trebuie să acorde o mare atenție și problemei pronunțării corecte a sunetelor limbii ruse. Numai învățând să pronunțe corect rusește, elevii vor învăța să asculte și să înțeleagă limba rusă și se vor putea face ei înșiși înțeleși în această limbă, deci vor ajunge să folosească limba rusă ca un mijloc de comunicare, ca un instrument de luptă și dezvoltare.

Fonemele¹ limbii ruse și limbii române se aseamănă în multe privințe. Profesorul de limbă rusă se poate baza pe asemănarea care există între o serie de foneme rusești și românești și, pornind de aici, să arate totodată cum se deosebește pronunțarea fonemelor rusești de pronunțarea celor românești.

Să luăm de pildă sunetul rusesc *ы*. El este mult mai apropiat de sunetul românesc *î* (comparați: *был, дым, высь* — *bătă, dâmb, vârf*) decât de sunetul *ă* (*bătea, dădea, văratic*).

Opoziția consoanelor muiate și nemuiate este foarte importantă nu numai pentru limba rusă, ci și pentru limba română. Amândouă folosesc consoanele muiate și nemuiate ca foneme diferite, pentru a deosebi sensul și formele

¹ Fonemele unei limbi sunt sunetele limbii respective privite sub aspectul lor social, adică sub aspectul însușirii lor de a distinge între ele cuvintele și formele gramaticale.

cuvintelor. Profesorul trebuie să arate că de pronunțarea corectă a consoanelor muiate și nemuiate depinde deseori faptul ca spusele noastre să fie înțelese de cei cărora le sunt adresate.

Astfel, în perechile de cuvinte:

<i>vrem</i> (a vrea) — <i>vremi</i> ¹ (una din formele de plural ale substantivului <i>vreme</i>)	стал стать сталь	(treptul verbului) (substantiv fem.)
<i>cep</i> (substantiv masc. sing.) — <i>cepi</i> (plur. subst. fem. <i>ceapă</i>)	жест	(subst. masc.) жесть (subst. fem.)
<i>scriem</i> (pers. I plur. prez. indic.) — <i>scrie-mi</i> (imperativ + pronume)	удар	(subst. masc.) ударь (imperativul verbului ударить).

— opoziția consoanelor finale muiate și nemuiate sevește pentru a deosebi sensul cuvintelor (uneori deosebirea semantică fiind însoțită de una gramaticală).

Opoziția consoanelor muiate și nemuiate poate servi și pentru a deosebi formele gramaticale ale unuia și aceluiași cuvânt:

Sing.: *elev, lup, corb, pom, bun*

Plur.: *elevi, lupi, corbi, pomi, buni*

Pers.: I sing. prez.: *cultiv, încep, chem, îndemn, scutur*

Pers.: II sing. prez.: *cultivi, începi, chemi, îndemni, scuturi*

Pers. III sing. prez.: помнит, веселит, беспокоит, благодарит, винит

Inf.: помнить, веселить, беспокоить, благодарить, винить

Pers. III plur.: блеснут, прыгнут, двинут, дрожат, слышат

Inf.: блеснуть, прыгнуть, двинуть, дрожать, слышать

Recurgând la asemenea exemple pentru a sublinia asemănarea dintre fonemele rusești și românești, profesorul trebuie să arate și deosebirea dintre ele. Astfel, înmuiera consoanelor finale este mult mai puternică în limba rusă decât în limba română [(comparați: боль — *boli*, теперь — *scuturi*, двинь — *aduni*). Pentru a obține o înmuieră mai puternică a consoanelor, este necesară o articulație mai energică a limbii spre palat, odată cu pronunțarea consoanei respective. În limba română, înmuiera mai accentuată a consoanelor există în interiorul cuvântului. Astfel, pronunțarea consoanelor muiate din cuvintele: *leac, mea, neam, dreață* este destul de apropiată de pronunțarea consoanelor muiate din cuvintele: для, мясо, няня, ряд (comparați, dimpotrivă, cuvintele: дядя

¹ Litera finală *i* are în aceste cazuri același rol ca semnul moale (ь) în grafia rusă, — acela de a arăta că sunetul precedent (consoana) este muiat.

—*să dea*). Inmuierea consoanelor înaintea vocalei *i* este mult mai slabă în limba română decât în limba rusă (comparați cuvintele *лина* — liniște, *никто* — *nimeni*, *тихий* — *țineri*). Și mai mare e deosebirea dintre gradul de înmuiere a consoanelor rusești și românești înaintea vocalei *e* (*лень* — *leneș*, *мера* — *mere*, *бедный* — *beci*).

Comparând fonemele limbii ruse și limbii române, profesorul trebuie însă să se ferească de a atribui limbii ruse sau române fenomene ce nu sunt proprii limbii respective. Astfel, în limba română, există fenomenul asurzirii consoanelor sonore, ca de exemplu în cuvintele: *obște*, *subțire*, *subsuoară* (se pronunță: *opște*, *supțire*, *supsuoară*).

Alteori, spre deosebire de limba rusă, consoanele sonore finale în limba română nu devin surde, ci sunt folosite pentru a deosebi cuvinte diferite: *când* — *cânt*, *drag* — *drac*, *crab* — *crap* etc.

Un fenomen al limbii ruse, pe care deseori îl ocolesc în explicațiile lor nu numai profesorii noștri, ci și manualele noastre de limba rusă, este consoana «iot» (în transcripție se notează de obicei *j*). «Iot» este un sunet apropiat de vocala *i*, dar la pronunțarea lui limba se ridică mai mult spre palat decât la rostirea vocalei *i*, astfel încât se produce frecarea aerului între limbă și palat. Acest sunet există și în limba română și profesorul poate folosi acest lucru pentru a obține ca elevii să-l pronunțe just dela bun început. În caz contrar, elevii vor reuși să pronunțe greșit un mare număr de cuvinte rusești.

În limba rusă «iot» trebuie pronunțat atunci când — grafic — cuvântul începe cu *я*, *е*, *ё*, *ю*, (*яма*, *есть*, *ёлка*, *юг*) sau când, în interiorul cuvântului, înaintea acestor sunete se află o vocală sau unul din cele două semne despărțitoare —*ь* sau *ъ* (*моя*, *поел*, *поёт*, *стою*; *семь*, *създа*, *пьёт*, *быю*). Greșala pe care obișnuit o fac elevii noștri este de a-l omite pe «iot»; alteori elevii, în locul lui «iot», pronunță vocala *i*.

Mai ușor obținem pronunțarea corectă a lui «iot» la începutul cuvântului.

Profesorul poate arăta că «iot» urmat de vocalele *a*, *e*, *o* sau *u* trebuie pronunțat la începutul cuvântului la fel ca în cuvintele românești: *iarnă*, *iarbă*, *iepure*, *ieri*, *iobag*, *iute*, *iubire* etc.

O greutate mai mare o prezintă pentru elevi pronunțarea corectă a lui «iot» în interiorul cuvântului. Pentru a învinge această dificultate, profesorul poate propune elevilor să pronunțe consoane urmate de «iot» la fel ca în cuvintele românești: *bietul*, *fierbe*, *miel*, *piele*, *piatră*, *viață* etc.

O altă dificultate întâmpinată de elevi o constituie pronunțarea fonemului rusesc «x», care nu corespunde în totul fonemului românesc *h* (comparați: *хор* — *horă*, *хан* — *han*). Fonemul *h* este o laringală rezultată din frecarea aerului ieșit din plămâni de pereții laringelui, în timp ce fonemul «x» este o velară (frecarea se produce între partea posterioară a limbii și vâul palatului). De aceea elevii noștri pronunță de obicei cuvinte ca: *хвалить*, *хвост*, *хранить* cu omiterea aproape completă a primului fonem (*'валить*, *'вост*, *'ранить*).

Profesorul trebuie să atragă atenția elevilor asupra deosebirii dintre fonemele *x* și *h*, arătând că fonemul *x* se apropie de sunetul pronunțat în unele cuvinte românești ca *arhaic*, *tarhat*, *odihnă*, *tihnă* etc.

În predarea limbii ruse trebuie acordată o importanță deosebită accentului. Și aici ne putem baza pe o asemănare între limba rusă și limba română, asemănare ce constă în faptul că atât în limba rusă cât și în limba română accentul este liber, nefixat (nelegat de o anumită silabă) și mobil (poate trece de pe o silabă a cuvântului respectiv pe alta). Și aici profesorul de limba rusă poate recurge la comparația cu limba română, pentru a arăta ce importanță are locul accentului în cuvânt. Astfel, accentul poate folosi la distingerea cuvintelor și fonemelor lor: *МОЮ/МЫТЬ/—МОЮ* (pronume), *acele* (ac) — *acele* (pronume); *ПЛАЧУ/ПЛАКАТЬ/—ПЛАЧУ/ПЛАТИТЬ*, *nota* (subst.) — *nota* (verb); *СЕЛО/СЕСТЬ/—СЕЛО* (subst), *copii* (copie) — *copii* (copil); *КРУГОМ* (adverb), *КРУГОМ* (cazul instrum. al subst. *КРУГ*); *адунă* (prez.) — *адунă* (perf. simplu).

Accentul în limba rusă se caracterizează însă printr'o putere centralizatoare mult mai mare decât accentul limbii române, ceea ce duce în limba rusă la fenomenul reducției vocalelor neaccentuate (comparați calitatea sunetului *e* în silabele neaccentuate din cuvintele: *СЕЛО* — *acele*).

Manifestând o grijă deosebită pentru pronunțarea corectă de către elevi a fonemelor limbii ruse, profesorul va obține rezultate din ce în ce mai bune și în predarea lexicului și a gramaticii, în însușirea justă de către elevi a cuvintelor și a formelor limbii ruse.

